

УДК: 336.(447.42)

Белявська Ю. І., к. с. - г. н., Валерко Р. А.

Житомирський національний агроекологічний університет

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті проведено аналіз нового екологічного оподаткування в Україні та визначені механізми економічного стимулювання платників податку. Встановлено, що у Житомирській області сплата екологічного податку у 2011-2012 роках знизилась на 25,5 % порівняно з 2010 роком.

Ключові слова: екологічний податок, платники податку, механізми стимулювання, забруднюючі речовини, викиди, скиди, розміщення відходів.

Белявская Ю. И., Валерко Р. А. Анализ внедрения нового экологического налога в Житомирской области / Житомирский национальный агроэкологический университет, Украина, Житомир

В статье приведен анализ нового экологического налога в Украине и определены механизмы экономического стимулирования плательщиков налогов. Установлено, что в Житомирской области уплата экологического налога в 2011-2012 годах снизилась на 25,5 % по сравнению с 2010 годом.

Ключевые слова: экологический налог, плательщики налога, механизмы стимулирования, загрязняющие вещества, выбросы, сбросы, размещение отходов.

Yu.I. Belyavska, R.A.Valerko Analysis of introducing new ecological taxation in Zhytomyr oblast / National Agroecological University, Zhytomyr, Ukraine, Zhytomyr

The paper analyses new ecological taxation in Ukraine and determines mechanisms of economic encouragement of taxpayers. It has been established that in the Zhytomyr oblast the payment of ecological tax in 2011-2012 decreased by 22.5 per cent in comparison with 2010.

Key words: ecological tax, taxpayers, mechanisms of encouragement, pollutants, emissions, discharge, waste disposal.

Вступ. Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно - ресурсного комплексу України [9].

Зважаючи на значні екологічні проблеми України, запровадження екологічних податків стане вагомим стимулом для впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, а також встановлення ефективного обладнання для очищення викидів та скидів [1, 4].

Теоретичні, методологічні та прикладні аспекти екологічного оподаткування розглянуто в наукових працях багатьох українських вчених, зокрема О.О. Веклич, Т.П. Галушкіної, І.М. Синякевича, Є.В. Хлобистова. Однак ціла низка важливих питань цієї проблеми поки що не знайшла свого вирішення. З огляду на прийняття Податкового кодексу, виникла потреба у поглибленому аналізі нового екологічного оподаткування не тільки в Україні в цілому, а й на регіональному рівні [3, 8].

Формулювання мети статті та завдань. Отже, метою наших досліджень стала оцінка нового екологічного податку, введеного в Україні з 1 січня 2011 року.

Для досягнення поставленої мети стало необхідним вирішення таких завдань:

- дослідити механізми заохочення платників податків до зменшення забруднення довкілля, введених новим екологічним податком;
- проаналізувати стан сплати екологічного податку у Житомирській області.

Виклад основного матеріалу. Екологічний податок в Україні запроваджено на зміну збору за забруднення навколишнього середовища, що відповідає вимогам міжнародного законодавства.

Механізми заохочення платників податків до зменшення забруднення навколишнього природного середовища

	Механізми заохочення	Очікуваний результат
1.	Понижуючий коефіцієнт 0,8 у разі переходу на маловідходні і безвідходні ресурси - і енергозберігаючі технології, впровадження найкращих існуючих технологій	Стимулювання платників податків до зменшення забруднення навколишнього природного середовища
2.	Встановлення ставки податку на біопаливо: дизельне біопаливо - 12 грн. за тонну (дизельне паливо – 16 грн. за тонну) та бензин сумішевий – 15 грн. за тонну (бензин неетилований – 20 грн.)	Це стимулюватиме власників транспортних засобів до використання більш екологічно чистого палива
3.	У разі невиконання заходів щодо скорочення викидів, скидів забруднюючих речовин та розміщення відходів у встановлений строк введено коефіцієнт до ставок податку 1,2, що при подальшому невиконанні щороку збільшується на 20%	Заохочення суб'єктів господарювання до зниження негативного впливу на довкілля
4.	Запровадження утилізаційного збору знятих з експлуатації транспортних засобів	Це дозволить не тільки поповнити бюджет, але, в першу чергу, сприятиме вирішенню питання утилізації непридатних автомобілів та оздоровленню навколишнього середовища
5.	Перелік забруднюючих речовин збільшено за рахунок двоокису вуглецю. Це викликано потребою реалізації положень Кіотського протоколу.	Ставка податку становить на першому етапі 0,24 грн./т, що дасть змогу збільшити надходження майже на 60 млн. грн. та стимулювати платників податку до скорочення викидів парникових газів.

З метою стимулювання платників податків до зменшення забруднення навколишнього природного середовища у Податковому кодексі передбачається низка механізмів, які наведено у таблиці 1 [6].

На Житомирщині екологічний податок, з надходжень від якого фінансуються заходи по захисту навколишнього середовища, сплачують більше 5 тисяч суб'єктів господарювання.

За даними офіційної статистики [7] у 2011 р. підприємствам–ресурсокористувачам Житомирського регіону був нарахований екологічний податок на загальну суму 3661,4 тис. грн.. Це на 1070,4 тис. грн. менше, ніж у попередньому році і майже вдвічі перевищує рівень 2005 р. У загальній структурі зборів податку найбільші обсяги були нараховані за забруднення атмосферного повітря стаціонарними джерелами – біля 43 %. Частка фактично сплаченого екологічного податку до загальної суми пред'явленого досягла 96,2%.

Основними платниками екологічного податку були такі установи та підприємства: переробної промисловості (пред'явлено податку на суму 1159,4 тис.грн., або 31,7 % від сумарного обсягу по області); торгівлі (627,8 тис.грн., або 17,1 %); з розподілення електроенергії, газу та води (597,1 тис.грн., або 16,3 %); комунальних та індивідуальних послуг (403,0 тис.грн., або 11,0 %).

Протягом 2011 р. підприємствами, організаціями, установами області фактично сплачено 3520,2 тис. грн. екологічних платежів (з урахуванням погашення заборгованості за попередні роки), що становить 96,1 % від загальної суми пред'явлених платежів (табл. 2).

У 2012 році пред'явлено екологічного податку на суму 3525,4 тис. грн., що на 136 тис. грн. менше, ніж за попередній рік. Таким чином, екологічний податок порівняно з 2010 роком, коли нараховувався збір за забруднення навколишнього природного середовища, зменшився на 1206,4 тис. грн. або на 25,5 %. Фактично сплачено екологічного податку протягом 2012 року – 92,1 %.

Досить різке зменшення екологічного податку спостерігається при розрахунку за викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря пересувними джерелами забруднення порівняно з 2011 роком (523 тис. грн. у 2011 році і 34,7 тис. грн. за 2012 рік) (табл. 2, рис. 1).

Таблиця 2

Екологічний податок у 2010-2012 рр., тис. грн. [7]

	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Усього¹	4731,8	3661,4	3525,4
у т.ч. за			
викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин	2992,9	2099,7	1432,4
у тому числі:			
стаціонарними джерелами забруднення	1543,8	1576,0	1397,7
пересувними джерелами забруднення	1449,1	523,7	34,7
скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	1101,4	715,4	915,5
розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини	637,5	846,3	1177,5
Частка фактично сплачено екологічного податку до загальної суми пред'явленого, %	93,9	96,1	92,1

Примітка: 1 – 2010 рік – збір за забруднення навколишнього природного середовища.

У сумарному обсязі фактично сплачених екологічних платежів по області 62,7 % становлять платежі, які надійшли від підприємств, що зареєстровані у м. Житомирі (1369,3 тис. грн.), м. Коростені (311,0 тис. грн.), м. Малині (264,0 тис. грн.) та Овруцькому районі (262,5 тис. грн.).

Надходження до бюджетів від сплати екологічного податку протягом 2012 року на Житомирщині розподілились таким чином: до державного бюджету надходить 53 % загальної суми податку, тобто 1868,5 тис. грн., до місцевого – 47 %, а саме 1657 тис. грн.

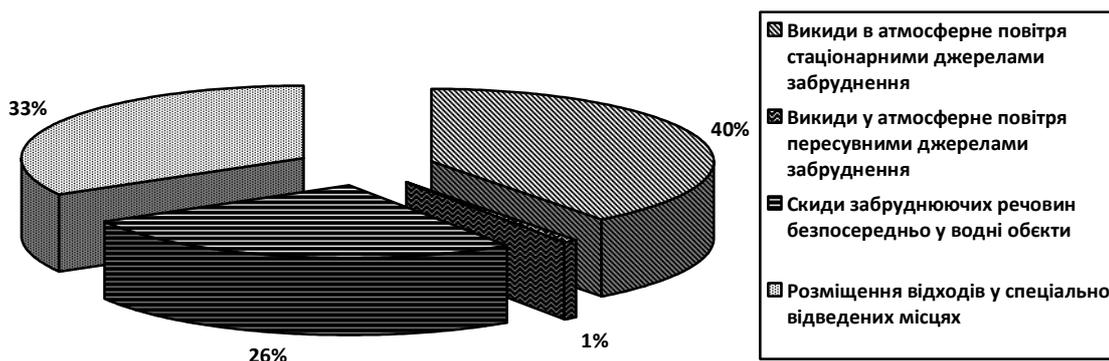

Рис. 1. Розподіл екологічного податку між платниками, 2012 р. [5]

Висновки. Отже, підбиваючи підсумки аналізу нового екологічного оподаткування в Україні та на Житомирщині, можна зробити такі висновки:

1. Екологічний податок запроваджується замість збору за забруднення навколишнього природного середовища, сплата якого з 1 січня 2011 р. призупинилась.

2. З метою стимулювання платників податків до зменшення забруднення навколишнього природного середовища у кодексі передбачається: понижуючий коефіцієнт 0,8 у разі переходу на маловідходні і безвідходні ресурси - і енергозберігаючі технології, впровадження найкращих існуючих технологій, встановлення ставки податку на біопаливо: дизельне біопаливо - 12 грн. за тону та бензин сумішевий – 15 грн. за тону.

3. У разі невиконання заходів щодо скорочення викидів, скидів забруднюючих речовин та розміщення відходів у встановлений строк введено коефіцієнт до ставок податку 1,2, що при подальшому невиконанні щороку зростає на 20%, та запроваджується утилізаційний збір за зняті з експлуатації транспортні засоби.

4. За офіційними даними за 2012 рік у Житомирі та області пред'явлено екологічного податку на суму 3525,4 тис. грн., що на 136 тис. грн. менше, ніж за попередній рік.

Література:

1. Антіпов О. М. Податкове стимулювання охорони навколишнього середовища / О. М. Антіпов, І. В. Пономарьов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.taxation.lg.ua/index.php?option=com_content&view=category&id=41&Itemid=81. – Заголовок з екрану.
2. Бюджетний Кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572.
3. Веклич О. О. Екологічне оподаткування в Україні: реалії та напрями вдосконалення з урахуванням світового досвіду : монографія / О. О. Веклич / НАН України, Ін-т економіки. – К. : Вид-во "Либідь", 2001. – 47 с.
4. Горобець В. В. Новий екологічний податок в Україні / В. В. Горобець : [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rusnauka.com>.
5. Данилко С. В. Статистична оцінка функціонування регіональних екологічних фондів / С. В. Данилко : [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://lib.psunbrb.by/bitstream/handle/112/1834/24.pdf?sequence=2>.
6. Мандрик В. О. Новий екологічний податок в Україні: стан і напрями удосконалення / В.О. Мандрик, У.П. Новак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.9. – С. 93-99.
7. Статистичний щорічник Житомирської області за 2012 рік / За ред. Г.А. Пашинської. – Житомир: Головне управління статистики у Житомирській області, 2013. – 467 с.
8. Филипів Р. С. Шляхи удосконалення екологічного оподаткування в Україні / Р. С. Филипів // Збірник наукових праць Національного університету водного господарства та природокористування. – Рівне : НУВГП, 2007. – Вип. 13, № 4.– С. 178-187.
9. Черничук Л.В. Комп'ютеризована модернізація та уніфікація екологічного податку як основного інструменту екологічного контролю / Л.В. Черничук, Г.В. Прохоров // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – 2013. - № 12. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/>.

References:

1. Antipov O.M. Tax encouragement of environmental protection / O.A. Antipov, I.V. Ponomaryov/ [Electronic resource]. – Access mode: http://www.taxation.lg.ua/index.php?option=com_content&view=category&id=41&Itemid=81. – Title from the screen.
2. Budget Code of Ukraine // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy (VVR), 2010, Nos. 50-51, p. 572.
3. Veklych O. O. Ecological taxation in Ukraine: realia and lines of improvement with foreign experience taken into account: monograph / O. O. Veklych / NAS of Ukraine, Institute of Economics. – K/: Lybyd Publishers, 2001. – 47 pp.
4. Horobets V. V. A new ecological tax in Ukraine / V. V. Horobets: [Electronic resource].—Accessible from <http://www.rusnauka.com>.
5. Danylko S. V. Statistical estimate of the performance of regional environmental funds / S. V. Danylko: [Electronic resource]. – Accessible from <http://lib.psunbrb.by/bitstream/handle/112/1834/24>.
6. Mandryk V. O. A new ecological tax in Ukraine: state and improvement directions / V. O. Mandryk, U. P. Novak // Naukovy visnyk NLTU Ukrainy. – 2011. – Vol. 21.9. – pp. 93-99.
7. Statistical year-book of Zhytomyr oblast in 2012 / Edit. by G. A. Pashynska. – Zhytomyr: Central Statistical Board in Zhytomyr oblast, 2013. – 467pp.
8. Fylypiv R. S. Ways for improvement of ecological taxation in Ukraine / R. S. Fylypiv // Collection of scientific papers of the National University of Water and Nature Management. – Rivne : NUWNM, 2007. – Vol. 13, No. 4. – pp. 178-187.
9. Chernychuk L. V. Computerized modernization and unification of the ecological tax as a key instrument of environmental control / L. V. Chernychuk, G. V. Prokhorov // Electronic scientific professional publication ‘Efektyvna Ekonomika’ – 2003. – No. 12. Access mode: <http://www.econo-my.nauka.com.ua/>.